

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 208/2017-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. marca 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészároša predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Dušan Divko, advokát, spol. s r. o., Šoltésovej 346, Považská Bystrica, v mene ktorej koná advokát JUDr. Dušan Divko, ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 19 Co 381/2016 z 27. októbra 2016, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2017 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED],

■■■■■ ■■■■ (ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených JUDr. Dušan Divko, advokát, spol. s r. o., Šoltésovej 346, Považská Bystrica, v mene ktorej koná advokát JUDr. Dušan Divko, ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 19 Co 381/2016 z 27. októbra 2016 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľky boli účastníkmi konania vedeného Okresným súdom Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 C 90/2016 v procesnom postavení žalobkýň, v ktorom sa žalobou proti žalovaným domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy. Žalobu odôvodnili tým, že boli podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, a to rodinného domu a pozemkov nachádzajúcich sa v katastrálnom území ■■■■■, ktoré na základe kúpnej zmluvy uzavretej so žalovanými predali za dohodnutú kúpnu cenu v sume 700 000 Sk, ktorú mali žalovaní uhradiť do 50 dní od podpísania kúpnej zmluvy, pričom nebolo uvedené, ktorej sťažovateľke sa má kúpna cena vyplatiť.

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 8 C 90/2016 z 8. júna 2016 (ďalej len „rozsudok z 8. júna 2016“) žalobu zamietol a sťažovateľky zaviazal povinnosťou nahradiť žalovanej spoločne a nerozdielne trovy konania v sume 223,74 € (žalovanému v 2. rade okresný súd náhradu trov nepriznal, pozn.). O odvolaní sťažovateľiek rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým rozsudok okresného súdu z 8. júna 2016 potvrdil ako vecne správny.

Sťažovateľky zdôrazňujú, že interpretácia a aplikácia práva, ktorú uplatnil krajský súd v napadnutom rozsudku, porušuje ich základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 1 dodatkového protokolu. Napadnutý rozsudok krajského súdu je podľa ich názoru svojvoľný, resp. arbitrárny.

Sťažovateľky v sťažnosti okrem iného uvádzajú: *«... zákonodarca vedomý si ťažkosť pri zápise rozhodnutí o neplatnosti právneho úkonu s účinnosťou od 15. 10. 2008 vsunul*

zákonom č. 384/2008 Z. z. do katastrálneho zákona nové znenie ustanovenia § 34 ods. 2 katastrálneho zákona v tomto znení: „Ak súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu alebo neplatnosti dobrovoľnej dražby okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom alebo pred dobrovoľnou dražbou, to platí aj vtedy, ak právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a ak je rozhodnutie súdu záväzné pre osoby, ktorých sa táto právna zmena týka.“ Podľa dôvodovej správy k zákonu 384/2008 Z. z. žalobcovi sa takto umožňuje s prehľadom podať žalobu proti účastníkom napadnutého právneho úkonu, prípadne viacerých právnych úkonov. Preto náš právny záujem, ako žalobkyňa je kvalifikovaný ako naliehavý, pretože sa dovoláme absolútnej neplatnosti tejto zmluvy v zmysle § 37 a 39 OZ. V tomto smere poukazujeme na uznesenie NS SR 2Cdo 252/2009 zo dňa 28. 09. 2010, ktorý zrušil rozsudok Krajského súdu Bratislava z 05. 03. 2009 3Co 175/2008 a 3Co 176/2008. Sme toho názoru, že Ústavný súd SR je oprávnený na prieskum ústavnosti rozhodnutia všeobecného súdu, t. j. či nedošlo k porušeniu ústavných princípov a základných práv či slobôd účastníka konania, či právne závery všeobecného súdu nie sú v extrémnom nesúlade so skutkovými zisteniami a či výklad práva vykonaný všeobecným súdom je ústavne konformný, resp. či nebol v rozpore s princípmi spravodlivého procesu a taktiež, že odvolací súd nezohľadnil v konkrétnom prípade spravodlivé vyriešenie veci, keď sme toho názoru a odvolací súd to aj pripustil... že ide o absolútnu neplatnosť uvedenej kúpnej zmluvy podľa hmotného práva, teda od samého počiatku nám vlastníckeho právo patrí, akoby tu kúpnej zmluvy nebolo.“»

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu, napadnutý rozsudok krajského súdu zruší, vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie a sťažovateľkám prizná úhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol

posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09, m. m. IV. ÚS 62/08).

Sťažovateľky považujú napadnutý rozsudok krajského súdu za arbitrárny a neodôvodnený, zdôrazňujú pritom s prihliadnutím na dôvodovú správu k zákonu č. 384/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 384/2008 Z. z.“), že ich naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy bol daný.

Prihliadajúc na námietku sťažovateľiek, ktorou spochybňujú ústavnú udržateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu, ústavný súd zdôrazňuje, že vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda predovšetkým všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd by mal odpovedať na konkrétne námietky účastníka konania tak, že dá jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom,

ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutiami všeobecných súdov sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci uplatnila ústavne konformná interpretácia a aplikácia príslušných platných a účinných právnych noriem na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 234/2014).

Do základného práva na súdnu ochranu však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na súdnu ochranu.

S prihliadnutím na ustálenú judikatúru ústavného súdu vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a zásady z tejto judikatúry vyplývajúce ústavný súd následne podrobil napadnutý rozsudok krajského súdu ústavnému prieskumu.

Krajský súd sa v napadnutom rozsudku vyjadril najskôr k zákonným podmienkam úspešného uplatnenia určovacej žaloby v súlade s § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, resp. § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku, ktorou sa sťažovateľky domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej so žalovanými, ku ktorým patrí aj existencia naliehavého právneho záujmu. Krajský súd konštatoval, že okresný súd sa otázkou preukázania naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti kúpnej zmluvy zaoberal, pričom správne dospel k záveru, že tento nie je daný.

Na potvrdenie správnosti právneho záveru okresného súdu o absencii naliehavého právneho záujmu krajský súd v napadnutom rozsudku uviedol:

«Žalobcovia nesúhlas so zamietnutím žaloby pre nedostatok naliehavého právneho záujmu vyjadrujú tým, že v podanom odvolaní argumentujú, že naliehavý právny záujem na tomto určení absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy je u žalobcov daný práve z dôvodu, že kupujúci nezaplatili žalobkyni 1) dohodnutú kúpnu cenu 300.000,- Sk a žalobkyni 2) dohodnutú sumu 700.000,- Sk. Odvolacia námietka, prostredníctvom ktorej žalobcovia spochybňujú správnosť rozsudku súdu prvej inštancie, je podľa názoru odvolacieho súdu námietkou, ktorá by mohla mať význam pre hmotnoprávne posúdenie platnosti predmetnej

kúpnej zmluvy, pre posúdenie naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení táto námietka rozhodná nie je. Podľa ustálenej judikatúry súdov, použiteľnej aj v danej veci, žaloba uplatnená podľa ust. § 137 písm. c) CSP nemôže byť spravidla opodstatnená tam, kde možno žalovať na splnenie povinnosti podľa ust. § 137 písm. b) CSP. Ak žalobca preukáže, že má právny záujem na tom, aby bolo určené určité právo, hoci by mohol žalovať priamo na splnenie povinnosti, nie je možné mu určovací žalobu odoprieť. Možno preto súhlasiť s argumentáciou žalobcov, že pokiaľ s účinnosťou od 15. 10. 2008 ust. § 34 ods. 2 katastrálneho zákona (zákon č. 384/2008 Z. z.) stanovuje, že ak súd rozhodne o neplatnosti právneho úkonu, vyznačí kataster na základe takéhoto rozsudku právny stav pred dotknutým právnym úkonom. Odvolací súd sa však nestotožňuje s argumentáciou žalobcov, že ustanovenia katastrálneho zákona, umožňujúce zapísať právny stav pred dotknutým právnym úkonom, majú za následok, že na predmetnej určovacej žalobe o neplatnosť právneho úkonu, je daný naliehavý právny záujem. V posudzovanej veci žalobcovia nepreukázali danosť naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Netvrdili žiadne také rozhodné skutočnosti, z ktorých by bolo možné naliehavý právny záujem na požadovanom určení neplatnosti právneho úkonu vyvodiť. Argumentácia žalobcov, že ich „nahnevalo“, že sa žalovaní rozviedli a žalovaná 1) teraz požaduje finančnú náhradu od žalovaného 2) titulom vyporiadania BSM napriek tomu, že doposiaľ nebola zaplatená celá kúpna cena, právny záujem na požadovanom určení nezakladá. Ani domnienka, že matka má vyplácať neveste za to, za čo neplatila“, na preukázanie naliehavého právneho záujmu nepostačuje. S ohľadom na uvedené je zrejmé, že uplatnená žaloba na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy v danej veci nie je spôsobilá eliminovať stav ohrozenia práva, či neistoty v právnych vzťahoch účastníkov, nakoľko žiadna neistota medzi stranami sporu neexistuje. Pokiaľ sú žalobkyne motivované zamedziť vyporiadaniu BSM žalovaných, nemožno dospieť k právnemu záveru o existencii právnej neistoty v právnych vzťahoch medzi účastníkmi sporu, ktoré je potrebné odstrániť žalobou o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy.»

S prihliadnutím na citované relevantné časti napadnutého rozsudku krajského súdu je ústavný súd toho názoru, že krajský súd sa s námietkami sťažovateľiek zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľky v tomto konaní (o neplatnosť

kúpnej zmluvy) dostali odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktorý stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05).

Sťažovateľky osobitne s poukazom na zákon č. 384/2008 Z. z. zdôrazňujú, že záver všeobecných súdov o neexistencii naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti kúpnej zmluvy je nesprávny. Ústavný súd považuje túto námietku sťažovateľiek za nedôvodnú a nespôsobilú vyvolať účinky ústavnej neudržateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu, keďže existencia samotnej právnej úpravy umožňujúcej príslušnému správnenému orgánu zapísať právny stav, ktorý bol daný pred právnym úkonom, o neplatnosť ktorého v konaní pred všeobecným súdom ide, bez ďalších relevantných konkrétnych skutočností nepostačuje na preukázanie toho, že naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy je daný.

Záver všeobecných súdov o tom, že sťažovateľky nepreukázali, že majú naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorú uzavreli so žalovanými, je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska udržateľný a neodporuje účelu ani zmyslu vo veci aplikovaných právnych noriem. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré sú dostatočne odôvodnené a ktoré nemožno považovať za arbitrárne či neodôvodnené (podobne aj m. m. I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04). Ústavný súd v tejto súvislosti zároveň pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva a za uvedenej situácie nemá ani dôvod zasiahnuť do právneho záveru krajského súdu.

Ústavný súd nezistil, že by napadnutý rozsudok krajského súdu vykazoval z ústavnoprávneho hľadiska také nedostatky, ktoré by zakladali dôvod na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.2 K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu

Zo sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľky namietajú porušenie svojich práv hmotnoprávneho charakteru zaručených ústavou a dodatkovým protokolom v príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Keďže ústavný súd nedospel k záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a ani práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj túto časť sťažnosti odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti v súlade s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd o ďalších návrhoch uplatnených v sťažnosti nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2017